

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET

TIRANIJA I SLOBODA

TEOLOGIJA U KRIZNIM VREMENIMA

XXVIII. međunarodni teološki simpozij
Katoličkoga bogoslovnog fakulteta
Sveučilišta u Splitu

27.–28. listopada 2022.

Velika dvorana Centralnoga bogoslovnog sjemeništa
Zrinsko-Frankopanska 19, 1. kat

Dekan:

izv. prof. dr. sc. Šimun Bilokapić, v. d.

Povjerenstvo za organiziranje znanstveno-teoloških simpozija:

izv. prof. dr. sc. Josip Dukić, predsjednik

prof. dr. sc. Ante Vučković, član

prof. dr. sc. Jadranka Garmaz, član

prof. dr. sc. Ivica Žižić, član

doc. dr. sc. Domagoj Runje, član

Ana Peroš, lic. theol., član

prof. dr. sc. Hans Mendl,

Teološki fakultet, Sveučilište Passau, Njemačka, vanjski član

prof. dr. sc. Zbigniew S. Formella,

Papinsko salezijansko sveučilište, Rim, Italija, vanjski član

prof. dr. sc. Stanko Gerjolj,

Teološki fakultet, Sveučilišta u Ljubljani, Slovenija, vanjski član

Prijevod s engleskog na hrvatski i hrvatskog na engleski jezik:

Jadranka Krajinović

Održavanje simpozija pripomogli su:

Splitsko-makarska nadbiskupija

Franjevačka provincija Presvetoga Otkupitelja

Sveučilište u Splitu

Kontakt:

tel.: 021/308-322

e-mail: aperos@kbf-st.hr

www.kbf.unist.hr

Grafička priprema:

Paola Jukić, dipl. ing.

Katolička izdavačka kuća i časopis Crkva u svijetu

e-mail: cus@kbf-st.hr

TIRANIJA I SLOBODA. TEOLOGIJA U KRIZNIM VREMENIMA

Sloboda je svijest o mogućnosti gubitka slobode pa je i demokracija svijest o mogućnosti gubitka demokracije. Sloboda nikada nije osvojena jednom zauvijek. Ona je u svojoj srži skrb za samu sebe. Tiranija se ne dogodi preko noći. Ona nagrizava demokraciju sve dok je ne preokrene u njezinu suprotnost. Teologija je budnost uma i srca na odnose u svijetu u svjetlu Božje riječi. Ona je u službi objavi Boga koji želi slobodu svome narodu i narodu koji traži Božju pomoć u teškim vremenima. Pozvana je reagirati ne samo na stanja neslobode, nego i na znakove njezina gubitka.

Ruskom agresijom na Ukrajinu kršćanska se teologija našla pred velikim izazovom. On se tiče shvaćanja ropstva i slobode, tiranije i demokracije, rata i mira, vjere i nevjere, zloporabe vjere u ratne svrhe, Crkve, njezine uloge i uloge njezinih predstavnika, ekumenizma, hrabrosti za istinu i jezičnih manipulacija.

Simpozij namjerava osvijetliti ulogu teologije, njezinu hrabrost i rizike u kriznim vremenima i društvima ispunjenim strahom od tiranije te raspraviti o znakovima i jeziku koji ukazuju na početke procesa gubitka slobode i demokracije i nastanka tiranije.

TYRANNY AND FREEDOM. THEOLOGY IN TIMES OF CRISIS

Freedom is the awareness of the possibility of losing freedom, and so is democracy also the awareness of the possibility of losing democracy. Freedom is never won once and for all. At its core, freedom cares for itself. Tyranny does not happen overnight. It erodes democracy until it turns it into its opposite. Theology is the alertness of mind and heart to relationships in the world in the light of God's word. It is at the service of the revelation of God who wants freedom for his people and for the people who seek God's help in hard times. It is called to react not only to the conditions of lack of freedom, but also to signs of its loss.

With the Russian aggression against Ukraine, Christian theology has faced a great challenge. It concerns the understanding of slavery and freedom, tyranny and democracy, war and peace, belief and unbelief, abuse of faith for war purposes, the Church, its role and the role of its representatives, ecumenism, linguistic manipulations and courage for the truth.

The symposium intends to enlighten the role of theology, its courage and risks in times of crisis and societies filled with fear of tyranny, and to discuss the signs and language that point to the beginnings of the process of losing freedom and democracy and the birth of tyranny.

PROGRAM

Četvrtak, 27. listopada 2022.

17.00 Pozdravni govori i otvorenje simpozija

Moderator: prof. dr. sc. Ante Vučković

17.15 prof. dr. sc. **Jure Zovko** (Odjel za filozofiju, Sveučilište u Zadru)

Kršćanski korijeni europskog liberalizma

18.00 Filmski susret

Posljednji Kristovi dani na filmu, Daniel Rafaelić, doktorand
(Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta, Sveučilište u Zagrebu)

18.45 Rasprava

Petak, 28. listopada 2022.

Moderator: dr. sc. Boris Vidović

9.00 mr. sc. **Oleh Hirnyk**

(Filozofsko-teološki fakultet, Katoličko sveučilište u Lavovu, Ukrajina)

Hagioterapija „rašizma” ili kako iscijeliti duhovnu dušu
Dostojevskog

9.30 doc. dr. sc. **Ante Akrap**

(Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Splitu)

Shoah između moći volje i napuštenosti

10.00 Rasprava

10.30 Kava, osvježanje

Moderator: dr. sc. Gina Šparada

11.00 prof. dr. sc. **Zrinka Jelaska**

(Odsjek za kroatistiku Filozofskoga fakulteta, Sveučilište u Zagrebu)

Nasilje jezikom

11.30 prof. dr. sc. **Sanja Nikčević**

(Hrvatsko katoličko sveučilište u Zagrebu)

Tiranija nad slobodom kanona ili kako smo zbog vladajućeg
svjetonazora protjerali lijepo/dobro/sveto iz umjetnosti

12.00 Rasprava

12.30 Podnevna stanka

Moderator: doc. dr. sc. Mihael Prović

15.30 prof. dr. sc. **Viera Pirker** (Odsjek za katoličku teologiju, Goethe Sveučilište, Frankfurt na Majni, Njemačka)

Dobrovoljna podređenost? Razmišljanja o korištenju virtualne stvarnosti u nastavi vjeronauka

16.00. **Daniel Rafaelić**, doktorand
(Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta, Sveučilište u Zagrebu)

Film Thaïs (1917.) između srednjovjekovne Hrosvitine drame i romana Anatolea Francea

16.30 **Rasprava**

17.00 **Kava, osvježanje**

Moderator: doc. dr. sc. Domagoj Runje

17.30 doc. dr. sc. **Miljenka Grgić**
(Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Splitu)

Proroci u kotlu tiranije oružja, gluposti i većine. Proročki modeli za teologiju u kriznim vremenima

17.50 izv. prof. dr. sc. **Josip Dukić** (Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Split) – izv. prof. dr. sc. **Davorka Topić Stipić** (Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru)

Od jedinstva do podjele. Sinjska bitka 1715. i njezino obilježavanje 1965. godine.

18.10 **Ivana Grabić**, lic. theol., doktorandica
(Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Splitu)

Ivan Meštrović utamničnik Ante Pavelića i antikomunist

18.30 **Završna rasprava**

19.00 **Završetak simpozija: izv. prof. dr. sc. Šimun Bilokapić, v. d. dekana**

PROGRAMME

Thursday, 27 October 2022

17.00 Welcome speeches and opening of the symposium

Moderator: Full Prof. Ante Vučković, Ph. D.

17.15 Full prof. **Jure Zovko**, Ph. D.
(Department of Philosophy, Faculty of Philosophy,
University of Zadar)

Christian Roots of European Liberalism

18.00 Film encounter

The Last Days of Christ in Film, Daniel Rafaelić, Ph. D. candidate
(Department of history, Faculty of Philosophy, University of Zagreb)

18.45 Discussion

Friday, 28 October 2022

Moderator: Boris Vidović, Ph. D.

9.00 **Oleh Hirnyk**, M. Sc. (Faculty of Philosophy and Theology,
Catholic University of Lvov, Ukraine)

**Hagiotherapy of „Russicism” or How to Heal the Spiritual Soul
of Dostoyevsky**

9.30 Assist. Prof. **Ante Akrap**, Ph. D.
(Faculty of Catholic Theology, University of Split)

The Shoah Between Willpower and Abandonment

10.00 Discussion

10.30 Coffee, refreshments

Moderator: Gina Šparada, Ph. D.

11.00 Full Prof. **Zrinka Jelaska**, Ph. D.
(Department of Croatian Studies, Faculty of Philosophy,
University of Zagreb)

Language Violence

11.30 Full Prof. **Sanja Nikčević**, Ph. D.
(Croatian Catholic University of Zagreb)

**Tyranny Over the Freedom of the Canon or How we Expelled the
Beautiful/Good/Holy from Art Because of the Ruling Worldview**

12.00 Discussion

12.30 Midday-break

Moderator: Assist. Prof. Mihael Prović, Ph. D.

15.30 Full prof. **Viera Pirker**, Ph. D.

(Department of Catholic Theology, Goethe University, Frankfurt am Main, Germany)

Voluntary Submission? Reflections on VR Environments in Religious Education

16.00. **Daniel Rafaelić**, Ph. D. candidate

(Department of History, Faculty of Philosophy, University of Zagreb)

Film Thaïs (1917) Between the Medieval Hrosvitha's Play and Anatole France's Novel

16.30 **Discussion**

17.00 **Coffee, refreshments**

Moderator: Assist. Prof. Domagoj Runje, Ph. D.

17.30 Assist. Prof. **Miljenka Grgić**, Ph. D.

(Faculty of Catholic Theology, University of Split)

Prophets in the Boiler of the Tyranny of Weapon, Stupidity and the Majority. Prophetic Models for Theology in Times of Crisis

17.50 Assoc. Prof. **Josip Dukić**, Ph. D. (Faculty of Catholic Theology,

University of Split) – Assoc. Prof. **Davorka Topić Stipić**, Ph. D.

(Faculty of Philosophy, University of Mostar)

From Unity to Division. The Battle of Sinj in 1715 and its Commemoration in 1965

18.10 **Ivana Grabić**, L. Th., Ph. D. candidate

(Faculty of Catholic Theology, University of Split)

Ivan Meštrović, Prisoner of Ante Pavelić and Anti-Communist

18.30 **Final discussion**

19.00 **End of the symposium:**

Assoc. Prof. Šimun Bilokapić, Ph. D., acting dean

Schoah između volje za moći i napuštenosti

Doc. dr. sc. Ante Akrap

Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Splitu

Neznanje i deformacija stupovi su na kojima počivaju svaka rasprava i pisanja o stradanju Židova u Drugome svjetskom ratu. Schoah otvara mnoge teme koje uvijek u pitanje dovode Boga i čovjeka. Nakana mi je kroz ovaj rad približiti se stvarnosti koju obično opisujemo pojmovima nezamislivo, neizrecivo, neshvatljivo i nikada više. Čovjek po svojoj naravi želi dominirati u svijetu, imati moć, priliku da u nekom društvenom odnosu nametne vlastitu volju bez obzira na otpor (M. Weber). Volja za moć (jedan od temeljnih pojmova Nietzscheove filozofije) označava spontanu snagu života i stvarnosti uopće, a kod čovjeka je motiv svega njegova djelovanja koje se izražava kao želja za dominacijom i povećanjem moći, za proizvoljnoj i neograničenoj vlasti (tiraniji) koja ne poštuje prirodne zakone i individualna prava. U događaju Schoah tako dolazi do dubokog rascjepa tradicionalne vizije ljudskog subjekta koji zajedno djeluje i snosi posljedice. S jedne strane ljudski subjekt okrutno kontrolira povijest a s druge strane, ljudski subjekt potpuno trpi povijest. Tragedija Schoah uzdrmala je u korijenu filozofsko promišljanje i njegove teme prvenstveno one antropološke, etičke i teodicejske, odnos između prisutnosti zla u svijetu i postojanja i svojstva Boga i čovjeka.

Ključne riječi: Schoah, volja za moć, napuštenost, tiranija, Bog, dostojanstvo ljudske osobe, zlo.

Ante Akrap je rođen 6. ožujka 1968. u Bisku (grad Trilj). Osnovnu školu završio je u rodnome Bisku (1974. - 1978.) i u Dicmu (1978. - 1982.), a klasičnu gimnaziju u Sinju (1982. - 1986.). Filozofsko-teološki studij upisao je na Franjevačkoj visokoj bogosloviji u Makarskoj (1987. - 1992.), a završnu godinu na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu (1992. - 1993). Magisterij, a potom i doktorat završio je u Rimu na Papinskom sveučilištu „Antonianum” gdje je 22. lipnja 1999. obranio doktorsku tezu *L incontro, la scoperta dell'essere in Martin Buber* (Susret, otkrivanje bitka, u Martina Buberu). Od 1999. do 2011. na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Sinju predaje Filozofiju i Logiku. Kao vanjski suradnik predaje od listopada 2008. na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu. Godine 2011. izabran je u suradničko zvanje i na radno mjesto višeg asistenta, a od studenog 2016. u znanstveno-nastavno zvanje docenta pri Katedri filozofije.

Od jedinstva do podjele. Sinjska bitka 1715. i njezino obilježavanje 1965. godine

Izv. prof. dr. sc. Josip Dukić

Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Splitu

Izv. prof. dr. sc. Davorka Topić Stipić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru

U bitci za Sinj 15. kolovoza 1715. Mletačka Republika je uz pomoć domaćeg, kršćanskog ratno sposobnog stanovništva porazila osmansku vojsku. Ta pobjeda otvorila je za Cetinsku krajinu nove perspektive te je utjecala na održavanje viteške Sinjske alke i štovanje Gospe Ramske/Sinjske. Svoj obol obrani Sinja dale su i pojedine crkvene osobe, među kojima se ističu don Ivan Filipović Grčić, fra Pavao Vučković i splitski nadbiskup Stjepan Cupilli, koji je u rujnu 1716. zlatnom krunom ovjenčao Gospin lik, „u znak zahvalnosti za njezinu čudotvornu pomoć i zaštitu”. Povezanost civilne i crkvene vlasti u čuvanju sjećanja na sinjsku bitku kroz organiziranje Sinjske alke i proslavu Gospe Sinjske trajala je sve do dolaska komunista na vlast 1944. godine, koji su odmah po preuzimanju vlasti na zastavu Društva umjesto lika Gospe Sinjske unijeli komunističke simbole te natpis *Smrt fašizmu – sloboda narodu* i nadnevak 14. kolovoza 1941., dan koji su oni odredili kao početak partizanskog ustanka u Dalmaciji. Na grb Društva su uz godinu 1715. dodali i godinu 1941. sa zvijezdom petokrakom. Podjele koje su izazvali komunisti u Cetinskoj krajini su pokazale svu svoju apsurdnost 1965. kada je na Sinjsku alku prvi i jedini put stigao Josip Broz Tito, a na proslavu Velike Gospe kardinal Franjo Šeper. Na Sinjskoj alki komunisti su prema podacima državnih vlasti okupili oko 10.000 posjetitelja, dok se na crkvenoj svečanosti koju su organizirali splitski biskup Frane Franić i Franjevački samostan Gospe Sinjske, također prema podacima državnih vlasti, okupilo 60.000 vjernika. Bila je to najveća vjerska proslava održana poslije Drugoga svjetskog rata na prostoru tadašnje Jugoslavije, što je „narodnoj” vlasti bio dovoljan razlog za brigu i poduzimanje operativnih mjera.

Ključne riječi: Sinjska bitka 1715., Sinjska alka, Gospa Sinjska, sinjska proslava 1965., komunistička vlast, crkvena vlast, Josip Broz Tito, Franjo Šeper.

Josip Dukić je rođen 19. ožujka 1968. u Košutama pored Trilja. U Splitu je 1992. završio filozofsko-teološki studij na Teologiji (Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu). Za svećenika Splitsko-makarske nadbiskupije zaređen je 28. lipnja 1992. godine. Od 1992. do 1998. bio je župnik u župi Žedno-Arbanija na otoku Čiovu. Poslijediplomski studij crkvene povijesti započeo je 1998. i dovršio 2008. u Rimu na Fakultetu crkvene povijesti i kulturnih dobara Crkve pri Papinskom sveučilištu Gregorijana. Naslov doktorske radnje glasi: *Vita e fede dei cristiani di Salona secondo le iscrizioni. Con catalogo ragionato e commenti*. (Život i vjera salonitanskih kršćana prema natpisima. Katalog natpisa i komentari). Za boravka u Rimu završio je 2004. i Vatikansku školu za paleografiju, diplomatiku i arhivistiku.

Po dolasku u domovinu preuzeo je službu knjižničara u Nadbiskupskom sjemeništu u Splitu, u knjižnici Ivana Paštrića, najstarijoj javnoj knjižnici u Južnoj Hrvatskoj. Od 2005. počeo je predavati crkvenu povijest na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu. Na istom učilištu izabran je 27. listopada 2017. u znanstveno-nastavno zvanje izvanrednog profesora. Predstojnik je katedre Crkvene povijesti te utemeljitelj i voditelj Centra za epigrafička, paleografska i povijesno-teološka istraživanja „Don Frane Bulić”. Sudjelovao je 2021. u osnivanju Centra za hrvatske, mletačke i osmanske studije Sveučilišta u Splitu. Autor je 10 knjiga, 13 znanstvenih članaka i 45 stručnih radova. Održao je predavanja o hrvatskoj povijesnoj i kulturnoj baštini u Italiji (Rim, Oristano), u Njemačkoj (München, Berlin) i Švicarskoj (Bern), te bio gostujući profesor u Varšavi (Sveučilište Stefan Wyszyński). Član je Viteškog albarskog društva Sinj, te osnivač i voditelj udruge Kulturno društvo Trilj.

Davorka Topić Stipić je rođena u Travniku 6. rujna 1975. godine. Osnovnu školu završila je u Novom Travniku (Vodovod), a gimnaziju u Splitu. Na Teološkom institutu u Mostaru diplomirala je 1999. na temu *Srpska pravoslavna crkva u BiH od XIII. stoljeća do dolaska Turaka*. Magistrirala je na Papinskom sveučilištu Gregorijana u Rimu na temu *Democratizzazione della comunicazione nella BiH: un tentativo e una sfida per i media religiosi nella società' multi-etnica e multi-religiosa*. Doktorirala je 2015. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru s temom *Uloga medija u demokratskim društvima u dokumentima Katoličke crkve. Od Lava XIII. do Ivana Pavla II.* Od 2007. radi na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, gdje je bila tajnica studija Socijalnog rada od 2007. do 2015., a od 2015. do 2017. godine pročelnica istog. Od 2017. pročelnica je studija Logopedije. Nastavne aktivnosti, osim na Filozofskom fakultetu, izvodi i na Fakultetu zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru i na Teološko-katehetskom institutu Mostar. Savjetnica je Zavoda za školstvo Hercegovačko-neretvanske županije (od 2015.) i Ministarstva školstva Zapadnohercegovačke županije (od 2018.). Članica je Vijeća za djecu pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Vijeća ministara BiH (2018. - 2022.) i članica radne skupine za Transformaciju JU Dječji dom Mostar (2017. - 2018.). Od 2017. postala je članica KAAD (Katolischer Akademischer Ausländer Dienst) za Sveučilište u Mostaru.

Ivan Meštrović utamničenik Ante Pavelića i antikomunist

Ivana Grabić, lic. theol., doktorandica

Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Splitu

U ovom radu autorica istražuje okolnosti koje su dovele do uhićenja Ivana Meštrovića (1883. - 1962.) od ustaške vlasti 8. studenog 1941., zatim njegov traumatičan boravak u zatvoru i oslobođenje na intervenciju zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca. Uhićenje Meštrovića uvelike je utjecalo na njegov život i stvaralaštvo. U drugom dijelu rada riječ je o Meštrovićevom odlasku u inozemstvo i njegovom vrlo kritičnom stavu prema jugoslavenskoj komunističkoj vlasti. Glavni izvor za ove teme su osobna promišljanja umjetnika iznesena u autobiografskim bilješkama, ali i njegovo dopisivanje s brojnim poznatim osobama.

Ključne riječi: Ivan Meštrović, Ante Pavelić, Alojzije Stepinac, NDH, anti-komunizam, zatočeništvo.

Ivana Grabić je supruga i majka troje djece. Zaposlena kao vjeroučiteljica. Osnovnu školu i srednju školu likovnih umjetnosti pohađala je u Splitu. Diplomirala je 2006. na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Poslijediplomski studij Povijest teologije i kršćanskih institucija na KBF-u u Splitu upisala je 2011., a 2013. postigla je licencijat iz teologije na temu *Povijesno-teološka analiza religioznog stvaralaštva Ivana Meštrovića*. Trenutno čeka obranu doktorske disertacije na temu religioznosti Ivana Meštrovića pod vodstvom izv. prof. dr. sc. Josipa Dukića. Sudjelovala je na više međunarodnih znanstvenih skupova. Članica je Matice Hrvatske. Od 2020. članica je Stručnog vijeća Centra za epigrafička, paleografska i povijesno-teološka istraživanja „Don Frane Bulić”.

Proroci u kotlu tiranije oružja, gluposti i većine. Proročki modeli za teologiju u kriznim vremenima

Doc. dr. sc. Miljenka Grgić

Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Splitu

Izlaganje osvjetljuje aktualnu ukrajinsku krizu iz proročke perspektive, predstavlja je kao kompleksan oblik tiranije i ocrtava proročke modele za teologiju u sličnim kriznim vremenima.

Ukrajinska kriza tiranski se nametnula cijelome svijetu. Svi su njome na neki način pogođeni, svi su prisiljeni na neka odricanja i restrikcije i od svih se očekuje neko politički korektno mišljenje i stav, pa se opravdano može govoriti o tiraniji ukrajinske krize. Ta tiranska kriza ponajviše igra na kartu tiranije; ona se tiranski nameće svijetu prozivanjem tirana i govorom o tiraniji. Iza takve tiranije ne stoji jedan tiranin, nego mašinerija tirana, koji oružjem, ideologijom i propagandom konsolidiraju tiransku krizu.

Tiranija ukrajinske krize osobito je usmjerena na teologe, čiji se glas više sluša u kriznim vremenima. Teologe se nastoji pretvoriti u agente tiranije suptilnim tiranskim metodama; jedne se uvjerava tradicionalnim teološkim argumentima, druge povijesnim lekcijama sličnih sukoba i kriza, treće se mobilizira prizivom na njihov moralni osjećaj i odgovornost, a one koji se svemu tome odupiru diskreditira se kao neprijateljske agente ili jednostavno kao loše vjernike i teologe. Tako se teolozi, htijući ili ne htijući, prije ili poslije nađu u kotlu tiranije.

U kotlu tiranske krize traži se adekvatni teološki odgovor, a njega pružaju poruke biblijskih proroka u sličnim kriznim vremenima. Izlaganje se fokusira na dvije krize koje su zahvatile drevno judejsko kraljevstvo u vrijeme proroka Izaije i Jeremije: sukob Judeje i Asirije od 705. do 701. pr. Kr. i sukob Judeje i Babilona od 597. do 586. pr. Kr. Ti drevni sukobi u mnogočemu podsjećaju na aktualni sukob Ukrajine i Rusije i njegovu globalnu pozadinu. Umjesto današnjih Rusije i SAD-a koji se bore za prevlast u Europi i Ukrajini, na drevnoj globalnoj sceni nalazimo Egípat i carstva Mezopotamije, Asiriju i Babilon, koji se bore za prevlast u Kanaanu i Judeji.

Prvi dio izlaganja analizira sukob Judeje i Asirije od 705. do 701. pr. Kr. i Izaijin proročki odgovor na krizu u Iz 30–31, poglavljima koja čuvaju neka autentična Izaijina proroštva iz tog vremena. Drugi dio izlaganja proučava sukob Judeje i Babilona od 597. do 586. pr. Kr. i Jeremijin proročki odgovor na krizu u Jr 27, pripovijesti koja neupitno reflektira Jeremijin povijesni stav. U trećem dijelu izlaganja integrira se Izaijin i Jeremijin proročki odgovor na tiransku krizu i ocrtava se proročke modele za teologiju u kriznim vremenima.

Analiza povijesnih okolnosti dviju judejskih kriza otkriva mnogostruke paralele s aktualnom ukrajinskom krizom. Dvije krize uključivale su tri geopolitička entiteta: dvije velesile koje se bore za globalnu prevlast (Egipat, Asirija/Babilon) i manji entitet (Judeja) koji je prisiljen birati stranu i rastrgan je između vlastitih želja i stvarnih mogućnosti koje određuju dvije velesile. Obje krize započele su težnjama manjeg entiteta (Judeja) za neovisnošću od nadređene velesile (Asirija/Babilon), a te je težnje podsticala druga velesila (Egipat), koja je manjem entitetu umjesto vazalskog odnosa nudila saveznički. U oba slučaja težnje za neovisnošću manjeg entiteta postupno su se pretvorile u političke odluke i saveze, što je izazvalo diplomatski spor i na kraju preraslo u vojni sukob triju zaraćenih strana. Sukob je završio razaranjem manjeg entiteta od nadređene velesile, dok se saveznička velesila diplomatski povukla i izvukla s manjim gubicima.

Analiza Izaijine i Jeremijine poruke otkriva kompleksnu domaću tiraniju kojoj je bilo izloženo judejsko društvo u vrijeme dviju drevnih kriza. Obje krize uključivale su teološku debatu u kojoj je svaka od sukobljenih strana opravdavala svoje političke odluke i prikazivala svoju verziju pravednoga rata. U Judeji sukobi s Asirijom i Babilonom opravdavani su legitimnim judejskim težnjama za neovisnošću, percepcijama asirske i babilonske vladavine kao strane tiranije te opažanjima egipatske vojne moći i koristi saveza s Egiptom. U objema krizama te je argumente artikulirala politička i religiozna elita, a promovirali su ih njima podređeni akteri. Oni su domaćoj javnosti nametali sukobe s Asirijom i Babilonom kao opravdane, poželjne i racionalne, pa je većina judejskoga naroda bila emotivno i ideološki uvučena u sukobe. U objema krizama ustaju proročki disidenti, Izaija i Jeremija, koji ne podržavaju službenu teologiju vlastitog entiteta i ne govore o legitimnim judejskim težnjama, stranoj tiraniji i pravednom i opravdanom ratu. Umjesto toga, oni prokazuju domaću tiraniju koja iracionalno i neopravdano nameće sukob te se zalažu za elementarnu dobrobit vlastitoga naroda i

božanske planove koji idu za općim dobrom svih naroda. Poruka obaju proroka u dvjema krizama odbačena je kao neprijateljska propaganda, a oni su diskreditirani kao proročki agenti tiranske velesile.

Izaija i Jeremija započeli su i završili svoju misiju u kotlu tiranije oružja, gluposti i većine. Njihov proročki otpor domaćoj tiraniji nije polučio uspjeh; proročke argumente utišali su argumenti oružja, gluposti i većine, te je judejska zemlja u dva navrata razorena, a njezino stanovništvo pobijeno i raseljeno. Dva ista proročka otpora i dvije iste povijesne lekcije, koje bilježi Pismo „poradi našega spasenja” (Dei Verbum 11), proročka su pouka za adekvatno teološko shvaćanje aktualne ukrajinske krize i proročki su model za teologiju u vremenima kompleksne tiranije.

Ključne riječi: Ukrajinska kriza, tiranija, Judeja, Asirija, Babilon, Izaija, Jeremija.

Miljenka Grgić rođena je 1974. u Sinju, a podrijetlom je iz Vedrina kod Trilja. Osnovnu školu završila je u Trilju (1989.), prirodoslovnu gimnaziju u Sinju (1993.), a filozofsko-teološki studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu (2002.). Postdiplomski studij pohađala je na Papinskom biblijskom institutu u Rimu, gdje je magistrirala (2008.) i doktorirala biblijske znanosti (2014.). Po završetku studija djelovala je kao vanjski suradnik na Teološko-katehetskom odjelu Sveučilišta u Zadru (2015./2016.), a od 2016. zaposlena je pri Katedri Svetog pisma Starog zavjeta na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu. U znanstvenom radu bavi se prvenstveno starozavjetnim tekstovima i aktualizacijom starozavjetnih tema. Članica je Družbe sestara Služavki Maloga Isusa.

Hagioterapija „rašizma” ili kako iscijeliti duhovnu dušu Dostojevskog

Mr. sc. Oleh Hirnyk

Filozofsko-teološki fakultet, Katoličko sveučilište u Lavovu (Ukrajina)

Kultura svakoga naroda nosi u sebi pečat stečenoga kroz povijest duhovnog iskustva. Potonje utječe na mentalna i intelektualna obilježja određenog naroda, oblikujući „duh naroda” (*Geist des Volkes* prema Herderu ili *Volkesgeist* prema Hegelu) i njegov psihološko biće (*Völkerpsychologie*). Ovisno o tome da li kultura tijekom evolucije iz duha naroda i njegova psihološkog bića oblikuje pozitivno ili negativno iskustvo, razvoj određenog društva može krenuti putem humanizacije ili dehumanizacije, odnosno putem demokracije ili totalitarizma. Općepoznat je utjecaj Fjodora Dostojevskog na svjetsku kulturu, književnost, filozofiju i psihologiju. Svatko, tko se bavi problematikom zla u svijetu, metaforički rečeno „mora proći kroz Dostojevskog”. Naime, on je bio nenadmašiv majstor prikazivanja patoloških likova čije je nastranosti snagom svoje genijalne imaginacije projicirao na „rusku dušu” i pravdao njezinu sklonost prema zlu kao „tajnovitu dubinu” i „ljubav prema patnji” ruskoga naroda-bogonosca, neshvatljivu za zapadnjački racionalni um. U tom slučaju, jesu li Putin i njegov totalitarni režim puka slučajnost koja se niotkuda pojavila na tlu postsovjetske Rusije i koji će nestati s nestankom diktatora? Ili je, možda, rašizam (engl. *Russia* + fašizam, odnosno ru(fa)scism) pravoslavno obojena totalitarna neonacistička ideologija à la russe s crvenom zastavom i svastikom „Z” – logična posljedica procesa evolucije ruske kulture, počevši od 19. st.? Retoričko pitanje „kako iscijeliti duhovnu dušu Dostojevskog” predstavlja metaforu koja nas poziva na kritičku prosudbu ruske kulture pomoću metode hagioterapijske antropologije hrvatskog teologa Tomislava Ivančića.

Gljučne riječi: rašizam, hagioterapijska antropologija, humanizacija, dehumanizacija, demokracija, totalitarizam, Fjodor Dostojevski.

Oleh Hirnyk predaje religijske znanosti na Katedri teologije Filozofsko-teološkog fakulteta Katoličkog sveučilišta u Lavovu (Ukrajina). Filozofiju i teologiju diplomirao je na Filozofsko-teološkom Institutu Družbe Isusove (DI) u Zagrebu 2003. godine. Iste je godine u Križevcima zaređen za svećenika istočnog obreda. Magistarski rad *Teodiceja Pavla Florenskog u kontekstu ruske religijske filozofije*, koji je napisao pod vodstvom mentora prof. dr. sc. Nikole Stankovića, obranio je na Filozofskom fakultetu DI u Zagrebu 2011. godine. Glavno područje interesa su mu nove mogućnosti teologije u posttotalitarnom i postateističkom društvu, zbog čega je razradio vlastite pravac suvremene ukrajinske teologije „Teološka avangarda”. U posljednje vrijeme bavi se hagioterapijskom antropologijom hrvatskog teologa Tomislava Ivančića.

Nasilje jezikom

Prof. dr. sc. Zrinka Jelaska

Odsjek za kroatistiku Filozofskoga fakulteta, Sveučilište u Zagrebu

Jezik može biti sredstvo nasilja u različitim okolnostima i na različite načine, primjerice kada se njime vrijeđa, ponižava, proklinje, huška. U ovom se radu govori o vrstama društvenoga nasilja koje su usmjerene na jezik sam i vladanje jezikom jer njegovim govornicima oduzimaju slobodu izražavanja i ne poštuju prirodne zakone ni prirodnu slobodu ovladavanja jezikom.

Vjerojatno je najpoznatije društveno nasilje povezano s jezikom nemogućnost otvorenoga i izravnoga govora sadržaja koji se želi reći, pa se ljudi moraju služiti građenjem značenja ‘između redova’ ako se ne pristaju biti ušutkani.

Plansko je zatiranje samosvojnosti jednoga jezika jedno od manje poznatih društvenih načina nasilja jezikom, posebno kada nije otvoreno i izravno, nego neizravno, prikriveno, posebno izvan jezikoslovnih krugova. Primjeri su takva nasilja utjecaj svođenja dvaju ili više jezika na jedan ili njihova zamjenjivanja jednim, poput izbacivanja jezika iz službene upotrebe, školstva (npr. katalonskoga, baskijskoga i galicijskoga) u korist španjolskoga; ruskifikacija prostora koja je dovela do suržika u Ukrajini (mješavine ukrajinskoga s ruskim) ili trasjanke (mešanke) u Bjelorusiji; projekta uspostave srpskohrvatskoslovenačkoga jezika, koji je počeo samim nazivom jezika ili pak hrvatskosrpskoga, koji je tražio određen udio srpskih riječi u hrvatskim tekstovima itd.

Još su manje izvan jezikoslovlja poznati načini nasilja jezikom zabrana služenja vlastitim jezikom izvan javnoga života, u višem ili manjemu stupnju. Najdrastičniji su primjeri zabrana uporabe materinskoga jezika odraslim osobama u obitelji pod prijetnjom smrti ili izgonom u Sibir ili pak djeci s braćom, sestrama ili prijateljima, koju se tako željelo odnarediti i učiniti pripadnicima drugoga naroda.

Noviji su načini nasilja jezikom traženje da se mijenjaju jezične strukture za koje postoji osjetljivo razdoblje usvajanja pa ih je odraslim govornicima teško automatizirati ako ih i pristanu rabiti, poput uporabe novih zamje-

nica, ili traženje da se jedan jezik mijenja na način koji mu nije svojstven i rastače mu strukturu, iako (možda) odgovara nekomu drugomu tipu jezika.

Ključne riječi: jezik, jezične strukture, nasilje, govor, samosvojnost, ruki-fikacija.

Zrinka Jelaska, rođena u Zagrebu, redoviti je profesor u trajnomu zvanju Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, gdje je bila prodekan za znanost i međunarodnu suradnju, a sada vodi doktorski studij Glotodidaktika i Zagrebačku slavističku školu. Školovala se u Zagrebu, Njemačkoj i SAD. Vodi i Sveučilišnu školu hrvatskoga jezika i kulture, te Odjel za kulturu hrvatskoga književnoga jezika i Odjel za hrvatski kao ini jezik HFD-a. Predaje i na nekoliko drugih doktorskih studija. Poučavala je hrvatski kao ini jezik u Hrvatskoj i u inozemstvu: u SAD, Njemačkoj, Ukrajini i BiH. Znanstvena su joj istraživanja usmjerena na hrvatski jezik u okviru nekoliko lingvističkih, psiholingvističkih i interdisciplinarnih područja: fonologija, morfologija, semantika (posebno sinonimi), rječnik boja, jezični razvoj od prirodnoga razdoblja, ovladavanje inim jezikom (stranim, nasljednim, predačkim, srodnim, bliskosrodnim), višejezičnost, hrvatski biblijski prijevodi, jezično obrazovanje i procjenjivanje jezičnoga znanja. Sama ili u suautorstvu objavila je više od dvadeset knjiga (uključujući gramatiku hrvatskoga na engleskome, fonološki udžbenik te velik broj rječnika) i više od dvjesto znanstvenih radova. Održala je oko sto i osamdeset izlaganja na znanstvenim skupovima u Hrvatskoj i inozemstvu (od toga trinaest pozvanih), a bila je član dvadesetak organizacijskoga odbora. Sudjelovala je u osam međunarodnih projekata i još četrnaest domaćih projekata, od toga je bila (su)voditeljicom njih šest. Sama ili sa suradnicima osnovala je međunarodne skupove HIDIS i Bibliana - hrvatski prijevodi Biblije, časopis LAHOR, Biblioteku KROATINI (KROATini i KroatINI) te Odjel za hrvatski kao ini jezik.

Tiranija nad slobodom kanona ili kako smo zbog vladajućeg svjetonazora protjerali lijepo/dobro/sveto iz umjetnosti

Prof. dr. sc. Sanja Nikčević

Hrvatsko katoličko sveučilište u Zagrebu

Umjetnički kanon je službeni popis najvrjednijih djela povijesti i sadašnjosti koje dijeli cijela Europa ali i „upute” za prosuđivanje umjetničkog djela. On određuje interpretaciju starih djela i epoha, utječe na način pisanja novih djela kao i naše prosuđivanje svakog djela. No, kanon je još važniji – on određuje naše poimanje stvarnosti, oblikuje našu svijest! Od antike do danas umjetnički kanon glavne struje odražava vladajući svjetonazor i oko njega se vode vrlo ozbiljne bitke. Vladajući umjetnički kanon formiran je nakon II. svjetskog rata kada je u cijeloj Europi zavladao sekularistički (ateistički) svjetonazor koji je odredio i umjetnost i znanost i obrazovanje. O kanonu se nameću tri netočne teze jer on nije najbolje što imamo, a kriteriji ulaska djela u kanon nisu umjetnički nego direktna posljedica slijeđenja vladajućeg svjetonazora i njegove hijerarhije vrijednosti. Kanon se nameće i danas vrlo jasnim zahtjevima tema i poruka isključivo „kritike društva” ali iz ateističke perspektive gdje se uglavnom ruše kršćanske vrijednosti i bilo kakva afirmacija slike svijeta a protjeruje lijepo/dobro/sveto kao bit i katarza kao svrha umjetnosti. Vrlo rigidna tiranija vladajućeg kanona i svjetonazora dovela je umjetnost u slijepu ulicu, u prazne i dvodimenzionalne predstave, jer kritika društva umjetnost bez transcendentnog i bez ikakve afirmacije dobiva odjek publike samo sve glasnijim vrijeđanjem ili sablažnjavanjem čime gubi i publiku ali i samu svoju bit i svoju svrhu.

Ključne riječi: Umjetnički kanon, transcendentno, umjetničko djelo, vladajući svjetonazor, tiranija.

Sanja Nikčević (Varaždin, 1960., živi u Zagrebu) teatrologinja, kazališna kritičarka, redovita profesorica u miru. Diplomirala, magistrirala i doktorirala na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Radila u *Večernjem listu*, Ministarstvu kulture, predavala na Filozofskom fakultetu i Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku a danas je vanjska suradnica

Katoličkog sveučilišta u Zagrebu. Predsjednica je Odjela za kazalište Matice hrvatske. Osnova i vodila Hrvatski centar ITI u sklopu kojeg je pokrenula i uređivala časopis Hrvatska drama i Biblioteku Mansioni, bila urednica časopisa Kazalište, biblioteke Ars Academica, te pokrenula privatnu izdavačku kuću Citadela libri kojoj je bila i glavna urednica. Dvostruka dobitnica Fulbright stipendije, aktivna u međunarodnim, američkim i hrvatskim strukovnim udrugama. Održala brojna javna predavanja, sudjelovala na brojnim znanstvenim i stručnim skupovima u zemlji i svijetu. Objavila preko tri stotine znanstvenih članaka u zemlji i svijetu, šest antologija te jedanaest autorskih knjiga o američkoj, europskoj i hrvatskoj drami. Nagrađene knjige: *Nova europska drama ili velika obmana*, (2006.) koja razotkriva europske trendove i Kazališna kritika ili neizbježni suputnik (2011) u kojoj daje definiciju žanra. Svojim istraživanjima ruši neistine u kazališnoj javnosti: npr. o zabrani Krleže u Hrvatskoj (*Mit o Krleži. Krležoduli i krležoklasti u medijskom ratu*, 2016.) ili o nepostojanju ratne drame (*Slika domovinskog rata u hrvatskom kazalištu 1990-2016. ili od svetišta do nametnute krivnje*, 2018.). Svoje dugogodišnje istraživanje odnosa svjetonazora i umjetničkog kanona kojim zagovara povratak katarze i naše pravo na lijepo/dobro/sveto u umjetnosti objavila je u knjizi: *Istina i laži o kanonu ili kako smo zbog svjetonazora izgubili pravo na lijepo/dobro/sveto u umjetnosti* (2021.). Godine 2000. odlikovana je Redom hrvatskoga pletera, a na Danima kršćanske kulture 2018. dobila je nagradu Andrija Buvina.

Dobrovoljna podređenost? Razmišljanja o korištenju virtualne stvarnosti u nastavi vjeronauka

Prof. dr. sc. Viera Pirker

Odsjek za katoličku teologiju, Goethe Sveučilište
Frankfurt na Majni, Njemačka

Razvoj komunikacije, ekonomije i zajedničkog digitalnog djelovanja putem interneta je na granici metaverzuma – prilika ili kriza? Virtualna stvarnost i proširena stvarnost postaju sve popularnije u didaktičkoj i pedagoškoj primjeni, uključujući i područje vjeronauka. Ljudi su sve više motivirani da se bave novim tehnologijama. U isto vrijeme, dobrovoljno se podčinjavaju pravilima konstruiranih svjetova. U projektu ljudske računalne interakcije leže moćni nadzori i ograničenja, koji dosljedno propituju ljude i stvaranje te se trebaju analizirati teološkim kategorijama, a da se ne izgube iz vida i mogućnosti upotrebe u vjeronauku.

Ključne riječi: komunikacija, virtualna stvarnost, nove tehnologije, računalne interakcije, vjeronauk.

Viera Pirker (*1977.) profesorica je religijskog obrazovanja i medijske didaktike na Goethe Sveučilištu u Frankfurtu. Njezino istraživanje usmjereno je na religijsko obrazovanje koje se suočava s digitalnim, vizualnim religijskim kulturama, identitetom i pluralnošću. Razvoj predmetne didaktike i profesionalizacija učitelja obilježavaju i druge važne teme njezina rada.

V. Pirker studirala je katoličku teologiju na Sveučilištu u Tübingenu i godinu dana u inozemstvu na Hebrejskom sveučilištu u Jeruzalemu. Ondje se je posvetila židovskim studijama i međureligijskom dijalogu. Od 2004. pridružila se je fakultetskom timu za religijsko obrazovanje i katehetiku na Filozofsko-teološkom sveučilištu Sankt Georgen Frankfurt, gdje je 2012. doktorirala na Institutu za pastoralnu psihologiju i duhovnost. Tijekom tog vremena također je predavala predmet Katolički vjeronauk u srednjoj školi i gimnaziji u Frankfurtu. Od 2013. do 2016. radila je u crkvenoj ustanovi za izobrazbu učitelja u Wiesbadenu. Na Sveučilište u Beču uputila se je 2016. kako bi napredovala u istraživačkom polju i stekla iskustvo u nastavi na Institutu za praktičnu teologiju, Odsjek za katoličku teologiju. Na Goethe Sveučilištu u Frankfurtu imenovana je profesoricom 2020. godine. Od 1. listopada 2022. obnaša dužnost dekanice studija na Odsjeku za katoličku teologiju u mandatu od tri godine.

Film Thais (1917.) između srednjovjekovne Hrosvitine drame i romana Anatolea Francea

Daniel Rafaelić, doktorand

Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta, Sveučilište u Zagrebu

Legenda o Thais, obraćenoj Egipćanki, koju već rana patristika uzdiže na razinu svetosti, stoljećima se manifestira u gotovo svakoj grani umjetnosti. Od poezije, slikarstva, drama, romana, opera, baleta i filmova. Izlaganje će se fokusirati na filmskoj verziji iz 1917. godine, koja je u mnogočemu inovativna. Od specifičnog filmskog jezika, neobične rekonstrukcije kasnoantičke Aleksandrije, oslanjanja kako na Franceov roman tako i na srednjovjekovnu dramu opatice Hrosvite te operu, ovaj je film ostao jedinstven primjer evokacije ranokršćanskog egipatskog horizonta, kakav filmovi na istu temu prije a ni kasnije nisu dosegli. Reklamiran kao film čija priča „nadmășuje onu o Kleopatri”, nije se libio filmsku publiku privlačiti ni lascivnim reklamama. Unatoč golemom publicitetu, publika film nije prihvatila i film je s vremenom zaboravljen. Zahvaljujući autorovom istraživanju u British Film Institutu, priča o ovom filmu napokon može po prvi put biti ispričana.

Ključne riječi: Thais, Hrosvita, Anatol France, film, British Film Institut.

Daniel Rafaelić doktorand je Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Diplomirao je egiptologiju na Sveučilištu u Manchesteru. Područja interesa su vezana za povijest filma i drevnog Egipta. Autor je knjiga *Fantom Durmitora* (2022.) i *Kinematografija u NDH* (2013.) te koautor *A History of World Egyptology* (Cambridge University Press, 2021.), *Hramovi oteti Nilu* (Hrvatski državni arhiv, 2019.), *Orson Welles u Hvaru* (2018.), *Expressionism in the Cinema* (Brill, 2016.) te *Cinema and the Swastika. The International Expansion of the Third Reich Cinema* (Brill, 2007.). Redoviti je filmski kritičar emisija HTV-a *Dobro jutro, Hrvatska*, a bio je i Ravnatelj Hrvatskog audiovizualnog centra kao i Načelnik za zaštitu i restauraciju filmskog gradiva u Hrvatskoj kinoteci-Hrvatskom državnom arhivu.

Kršćanski korijeni europskog liberalizma

Prof. dr. sc. Jure Zovko

Odjel za filozofiju, Sveučilište u Zadru

Osobna sloboda i pravo osobe danas postoje samo u liberalnim zemljama s kršćanskom kulturom i tradicijom. Upravo zato jer čovjekova sloboda ima univerzalno značenje, a njezino kršenje se potvrđuje na konkretnim pojedinačnim slučajevima, smatram da u duhu europske političke filozofije nema opravdanja za totalitarne režime ni danas, ni u budućnosti. Demokratska etičnost trebala bi biti stožerna odrednica budućega društva.

Za razliku od filozofa koji argumentiraju u duhu francuskoga prosvjetiteljstva te tvrde da je duh modernosti, koji se očituje u slobodi i jednakosti svih građana, u nužnom sukobu s kršćanskom tradicijom, osobno smatram u duhu Hegelove političke filozofije da je epoha moderne započela upravo s kršćanstvom, odnosno da je liberalizam u svojoj srži ozbiljenje temeljne ideje kršćanskoga svjetonazora po kojem su svi ljudi, neovisno o rasnoj, stалеškoj i nacionalnoj pripadnosti, nakon navještaja Isusa iz Nazareta, postali jednaki i slobodni, odnosno da su prihvaćeni kao osobe. Kršćanstvo je za Hegela religija u kojoj su svi ljudi rođenjem postali slobodni i jednaki. U čuvenom § 482. *Enciklopedije filozofijskih znanosti* izrijekom je rečeno kako je ideja slobode i jednakosti svih građana „došla u svijet zahvaljujući kršćanstvu koje naviješta da pojedinac kao takav ima beskonačnu vrijednost... da je temeljno određenje čovjeka sadržano u njegovoj slobodi.” Božanski je duh kao apsolutno „stupio u sferu svjetovne egzistencije (*weltliche Existenz*) i postao prezentan kao supstancija države, obitelji i sl.”

Gljučne riječi: liberalizam, totalitarni režimi, sloboda, jednakost, kršćanski svjetonazor.

Jure Zovko rođen je 1957. na Širokom Brijegu. Doktorirao je filozofiju u siječnju 1989. na Sveučilištu u Freiburgu (Njemačka). Redoviti je profesor Sveučilišta u Zadru u trajnom zvanju te znanstveni savjetnik u trajnom zvanju na Institutu za filozofiju (Zagreb do 2021.).

Od 2008. redoviti član, a od 2021. i predsjednik filozofske akademije Institut international de philosophie (Paris). Od 2010. redoviti član, a od 2021. predsjednik Académie Internationale de Philosophie des Sciences (Bruxelles). Dopredsjednik Međunarodnog Hegelova društva (Internationale Hegel-Gesellschaft); suizdavač časopisa *Hegel-Jahrbuch* (Duncker & Humblot Berlin) te niza *Hegel-Forschungen* (Duncker & Humblot Berlin). Urednik niza *Philosophy in International Context* (Lit Verlag Berlin). Član Glavnog odbora Saveza međunarodnih udruga filozofije, Steering Committee of FISP-a (Fédération internationale des sociétés de philosophie). Gostujući profesor na sveučilištima u Beču, Mainzu, Tübingenu, Münsteru, Xi'anu. Odlikovan Redom Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića (1998.).

Publikacije: *Friedrich Schlegel als Philosoph*, Paderborn: Schöningh, 2010.; *Hegels Anthropologie*, (Hegel-Jahrbuch Sonderband) Berlin: De Gruyter, 2017. (ur. & Andreas Arndt); *Znanost i prosudba. Uvod u filozofiju znanosti*, Zadar: Sveučilište u Zadru, 2019.; *Science and Interpretation*, Milano: Mimesis, 2020. (ur. & E. Agazzi; F. Minazzi); *Identity? Metaphysical Approach*, Münster: Lit Verlag, 2020. (ur.); *Hegel za buduća vremena*, Zagreb: Institut za filozofiju, 2020.; *Relevanz der hermeneutischen Urteilskraft*, Münster: Lit Verlag, 2021. (ur.).

Simpoziji KBF-a u Splitu:

1. Koncil u Hrvatskoj, 1995.
2. Crkva u uvjetima modernoga pluralizma, 1996.
3. Pristupi umiranju i smrti, 1997.
4. Crkva između proročkog poslanja i konformizma, 1998.
5. Iskustvo vjere danas, 1999.
6. Kršćanska nada na početku novoga stoljeća, 2000.
7. Osobna i društvena dimenzija grijeha, 2001.
8. Kršćani i politika, 2002.
9. Mjesto i uloga teologije u Crkvi i društvu, 2003.
10. Govor o Bogu jučer i danas, 2004.
11. Kršćanstvo i zdravlje, 2005.
12. Objava, objave i ukazanja, 2006.
13. Teologija i Crkva u procesima europskih integracija, 2007.
14. Vlast i autoritet – društveni i crkveni vidovi, 2008.
15. Kršćanstvo i evolucija, 2009.
16. Fenomen savjesti, 2010.
17. Teologija, lijepo i umjetnost, 2011.
18. Antropološka i religiozna dimenzija žrtve, 2012.
19. Recepcija Drugog vatikanskog sabora s posebnim osvrtom na Crkvu u Hrvata, 2013.
20. Laička država – religija – Crkva: od ideologizirane neutralnosti do prostora dijaloškog suživota, 2014.
21. Stid: višeznačnost jednog osjećaja, 2015.
22. Vjera u medijima – mediji u vjeri, 2016.
23. Vjera i sport u susretu, 2017.
24. Teologija i ekologija, 2018.
25. Crkva između iseljavanja i useljavanja, 2019.
26. Skrbi za sebe! Suvremenost jednog antičkog imperativa, 2021.
27. Papinstvo: suvremeno shvaćanje osporavanog znaka, 2022.

Narudžbe:

Katolička izdavačka kuća i časopis Crkva u svijetu
(021)308-324; cus@kbf-st.hr

Sadržaj

Ante Akrap

Schoah između volje za moći i napuštenosti. 9

Josip Đukić – Davorka Topić Stipić

**Od jedinstva do podjele. Sinjska bitka 1715. i njezino obilježavanje
1965. godine. 10**

Ivana Grabić

Ivan Meštrović utamničenik Ante Pavelića i antikomunist 12

Miljenka Grgić

**Proroci u kotlu tiranije oružja, gluposti i većine. Proročki
modeli za teologiju u kriznim vremenima. 13**

Oleh Hirnyk

**Hagioterapija „rašizma” ili kako iscijeliti duhovnu dušu
Dostojevskog. 16**

Zrinka Jelaska

Nasilje jezikom 18

Sanja Nikčević

**Tiranija nad slobodom kanona ili kako smo zbog vladajućeg
svjetonazora protjerali lijepo/dobro/sveto iz umjetnosti. 20**

Viera Pirker

**Dobrovoljna podređenost? Razmišljanja o korištenju
virtualne stvarnosti u nastavi vjeronauka 22**

Daniel Rafaelić

**Film Thaïs (1917.) između srednjovjekovne Hrosvitine
drame i romana Anatolea Francea 23**

Jure Zovko

Kršćanski korijeni europskog liberalizma 24

Split, 2022.